

ปัจจัยชีวิตคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตควบคุมมลพิษ ของประเทศไทย¹

ดวงกมล คนโทเงิน²

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยสำคัญที่ชีวิตคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตควบคุมมลพิษของประเทศไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำเก็บรวบรวมข้อมูลใน 3 พื้นที่ คือ พื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร และพื้นที่อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่มจำนวนทั้งหมด 12 กลุ่ม แบ่งเป็น กลุ่มประชาชน 6 กลุ่ม และกลุ่มผู้นำชุมชน 6 กลุ่ม และทำการรวบรวมข้อมูลจากการเอกสารทางวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต และองค์ประกอบในการประเมินคุณภาพชีวิต ผลการศึกษา พบว่าปัจจัยชีวิตคุณภาพของประชาชนในเขตควบคุมมลพิษ ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านสภาพเศรษฐกิจ ด้านสภาพสังคม ด้านสภาพแวดล้อม และด้านสุขภาพอนามัย โดยมีจำนวนตัวชี้วัดทั้งหมด 26 ตัว ปัจจัยด้านที่มีจำนวนตัวชี้วัดมากที่สุดคือ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม (7 ตัวชี้วัด) เนื่องจากพื้นที่ตัวอย่างที่ทำการศึกษเป็นพื้นที่ในเขตควบคุมมลพิษ กลุ่มตัวอย่างจึงให้ความสำคัญและคำนึงถึงปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมมากกว่าด้านอื่นๆ สำหรับปัจจัยรองลงมา คือ ปัจจัยด้านสุขภาพอนามัย (6 ตัวชี้วัด) ด้านที่อยู่อาศัย (5 ตัวชี้วัด) ด้านสภาพสังคม (5 ตัวชี้วัด) และ

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกของ ดวงกมล คนโทเงิน เรื่อง "คุณภาพชีวิตของประชากรในเขตควบคุมมลพิษของประเทศไทย" สาขาประชากรศาสตร์ วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมี ศาสตราจารย์ ดร. เกื้อ วงศ์บุญสิน เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

² วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ด้านสภาพเศรษฐกิจ (3 ตัวชี้วัด) ซึ่งการที่กลุ่มตัวอย่างคำนึงถึงปัจจัยด้านเศรษฐกิจน้อยกว่าด้านอื่นๆ เนื่องมาจากพื้นที่ดังกล่าว มีโรงงานอุตสาหกรรมจำนวนมาก มีการจ้างงานและสร้างรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่อยู่แล้ว ดังนั้น ในการประเมินค่าดัชนีคุณภาพชีวิตของประชาชนในแต่ละพื้นที่ เพื่อให้ได้ค่าดัชนีคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมที่สุด จึงควรมีการศึกษาเชิงลึกถึงปัจจัยชี้วัดคุณภาพชีวิต ก่อนทำการประเมิน เนื่องจากในแต่ละพื้นที่มีลักษณะทางกายภาพและสภาพปัญหาที่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิต / มลพิษ / เขตควบคุมมลพิษ

Abstract

The purpose of this research is to study the key factors which indicate quality of life of population in pollution control area in Thailand. This study was qualitative research by collecting data from 3 areas: Had Yai District in Songkhla Province, Samut Sakhon Province and Ban Laem District in Phetchaburi Province. The research was conducted by focus group discussion which is classified to be 6 inhabitants groups and 6 community leaders groups. Then, gather information from academic documentary which is related to life quality and life quality evaluation elements. From the study findings, it is found that the total aspects of quality of life of population in pollution control area are 26 in number which are consisted of 5 factors: Residence, Economic condition, Social condition, Environment condition, and Health and Sanitation. Factor which has the highest number of aspects is Environment condition (7 aspects) because the sampling area is the pollution control area; therefore, the sampling group paid attention and took the environmental factors into consideration much more than other factors.

The second following factor is Health and Sanitation (6 aspects), Residence (5 aspects), Social condition (5 aspects), and Economic condition (3 aspects). The sampling group paid less attention to Economic condition than the other factors because there are number of factories in the area which offer employment and afford income for local people. So, to get the most suitable quality of life aspect, the assessment of quality of life aspect of local people in each area should be made in-depth regarding the quality of life aspect before beginning the assessment because each area has different physical characteristics and problematic conditions.

Keywords: Quality of Life / Pollution / Pollution Control

1. บทนำ

การวัดระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนนั้น มีจุดประสงค์ของการนำมาใช้เพื่อเป็นเป้าหมายของการพัฒนาสังคมและประเทศในปัจจุบัน ซึ่งอย่างน้อยคุณภาพชีวิตควรได้ระดับความจำเป็นพื้นฐาน (Basic Minimum Need หรือ จปฐ.) เป็นความจำเป็นขั้นต่ำสุดที่คนทุกคนในชุมชนควรจะมี เพื่อให้มีชีวิตที่ดีและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขตามสมควร

คุณภาพชีวิตของประชาชนเป็นเป้าหมายที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยเริ่มตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 เป็นต้นมา ที่มีเป้าหมายจะยกระดับคุณภาพชีวิตให้คนไทยมีสุขภาพดี ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายประชากรแห่งชาติตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 เป็นต้นมา

ประเทศไทยมีโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นทางด้านอุตสาหกรรมและภาคบริการเป็นหลัก การขยายตัวทางด้านอุตสาหกรรม ก่อให้เกิดปัญหาหลายประการตามมา ทั้งในด้านระบบนิเวศ เศรษฐกิจ และสังคม เพราะการพัฒนาในเชิง

อุตสาหกรรมดังกล่าว มีแนวโน้มทำลายทรัพยากรที่สำคัญ ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมลงทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ก่อให้เกิดปัญหามลพิษ มีแนวโน้มเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยประชาชน สิ่งเหล่านี้จึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชากรเป็นอย่างยิ่ง จึงควรให้ความสนใจเป็นพิเศษกับประชากรในพื้นที่ที่ได้ผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมและมลพิษ

จากปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมข้างต้นที่มีความรุนแรงเพิ่มสูงขึ้นในปัจจุบัน จึงมีประกาศของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ กำหนดเป็นเขตควบคุมมลพิษแล้วจำนวนทั้งสิ้น 18 พื้นที่ ใน 13 จังหวัด ของประเทศไทย ประกอบด้วย เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี, อำเภอหาดใหญ่ และอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา, หมู่เกาะพีพี ตำบลอ่าวนาง จังหวัดกระบี่, อำเภอบ้านแหลม อำเภอท่ายาง อำเภอชะอำ และอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี, อำเภอหัวหิน และอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ตำบลหน้าพระลาน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี และทุกพื้นที่ในเขตจังหวัดภูเก็ต, สมุทรปราการ, ปทุมธานี, นนทบุรี, สมุทรสาคร และนครปฐม ซึ่งพื้นที่ล่าสุด คือ พื้นที่ตำบลมาตาพุด ห้วยโป่ง เนินพระ และทับมา อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษา ปัจจัยสำคัญที่ชี้วัดคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนในเขตควบคุมมลพิษของประเทศไทย โดยในการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยจัดสนทนากลุ่มประชาชนในพื้นที่ และรวบรวมข้อมูลจากการเอกสารทางวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต และองค์ประกอบในการประเมินคุณภาพชีวิต ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าจะผลที่ได้จะทำให้ทราบถึงปัจจัยชี้วัดคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตควบคุมมลพิษ เพื่อนำไปใช้ในการประเมินค่าดัชนีคุณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสม

2. วัตถุประสงค์การศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาความเข้าใจต่อคำว่า “คุณภาพชีวิต” ในมุมมองของประชาชนในเขตควบคุมมลพิษของประเทศไทย โดยทำการศึกษาและเปรียบเทียบผลการวิจัยใน 3 พื้นที่ตัวอย่าง ดังนี้

- 1) พื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
- 2) พื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร
- 3) พื้นที่อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยสำคัญที่ชี้วัดคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตควบคุมมลพิษของประเทศไทย โดยทำการศึกษาใน 3 พื้นที่ตัวอย่างข้างต้น และพิจารณาจากปัจจัยสำคัญใน 4 ด้านหลัก คือ

- 1) สภาพเศรษฐกิจ
- 2) สภาพสังคม
- 3) สภาพแวดล้อม
- 4) สุขภาพอนามัย

3. แนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต

3.1 ความหมายของคุณภาพชีวิต

คำว่า “คุณภาพชีวิต” (Quality of Life) เป็นคำที่ใช้กันแพร่หลาย และมีผู้ให้ความหมายไว้อย่างกว้างขวางทั้งในภาษาไทยและในภาษาอังกฤษ ในสมัยก่อนคุณภาพชีวิตในสังคมไทย หมายถึง กินดี อยู่ดี หรือ อยู่ดี มีสุข ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า well-being แต่ในปัจจุบันจากการะแสการพัฒนาที่มุ่งให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน จึงมีผู้ขยายความคำว่า “คุณภาพชีวิต” ซึ่งมีองค์ประกอบในหลายๆ ด้าน มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม และความรู้สึกรทางด้านอารมณ์และจิตใจของบุคคลในสภาวะนั้นๆ ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมความหมายไว้ ดังนี้

องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational Scientific and Cultural Organization [UNESCO], 1981) ได้ให้ความหมายคุณภาพชีวิตไว้ว่า “คุณภาพชีวิตเป็นความรู้สึกของการอยู่อย่างพึงพอใจต่อองค์ประกอบต่างๆ ของชีวิต การดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี มีความสุข มีความสมบูรณ์ ทั้งร่างกาย และจิตใจ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคมที่อยู่ได้อย่างดี ขณะเดียวกันก็สามารถเผชิญปัญหาต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งสามารถใช้ศักยภาพส่วนบุคคลสร้างสรรค์พัฒนาตนเอง และสังคมให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข”

Campbell (1976) ได้ให้ความหมายคุณภาพชีวิตไว้ว่า “คุณภาพชีวิตเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสุขภาวะ (Well-being) ไม่เพียงแต่หมายถึง ความอุดมสมบูรณ์ทางด้านวัตถุ เช่น การมีอาหารเพียงพอ หรือมีที่อยู่อาศัยอย่างดีเท่านั้น หากรวมถึงสิ่งที่มีคุณค่าทางจิตใจ หรือความรู้สึกที่จับต้องไม่ได้ เช่น ความรู้สึกมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของชุมชน ความสำเร็จในหน้าที่การงาน และความปลอดภัย เป็นต้น”

Dean (1985) ได้อธิบายว่า “คุณภาพชีวิต หมายถึง ความพึงพอใจในชีวิต ความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า ภาวะสุขภาพอนามัยที่ดี มีการปรับตัวอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความสุขสบายทางกายและจิตใจ ชีวิตมีความหมายและมีคุณค่าในการะหน้าที่ของบุคคล”

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization [WHO], 1994) ให้ความหมายว่า “คุณภาพชีวิตเป็นแนวคิดหลายมิติที่มีการผสมผสานทั้งการรับรู้ของบุคคลในด้านร่างกายและจิตใจ ความเป็นอิสระ มีความสัมพันธ์ทางสังคม สิ่งแวดล้อม และด้านความเชื่อส่วนบุคคล ภายใต้วัฒนธรรม ค่านิยม และเป้าหมายในชีวิตของแต่ละบุคคล”

สำหรับในประเทศไทยนั้นผู้วิจัยพบว่า พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2552 ได้ให้ความหมายไว้ว่า “คุณภาพ หมายถึง ลักษณะที่ดีเด่นของบุคคล

หรือสิ่งของ ชีวิต หมายถึง ความเป็นอยู่ ซึ่งตรงข้ามกับความตาย รวมความแล้ว หมายถึง ลักษณะที่เด่นของบุคคลในความเป็นอยู่”

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวไว้ว่า “คุณภาพชีวิต มีความหมายกว้างขวางซับซ้อนครอบคลุมลักษณะที่เป็นความต้องการทางวัตถุ และทางจิตใจของบุคคล และลักษณะที่เป็นคุณค่าที่มีความสำคัญ และจำเป็นต่อการดำรงชีวิตที่ดีของบุคคล มีการประเมินทั้งลักษณะทางวัตถุที่แวดล้อมบุคคล และลักษณะทางจิตของบุคคลนั้นๆ และกำหนดเกณฑ์ขึ้น เพื่อวัดว่าลักษณะต่างๆ นั้นผ่านตามเกณฑ์หรือไม่อย่างไร เกณฑ์ที่ว่านี้ หมายถึง เกณฑ์ที่บุคคลอาจกำหนดขึ้นเองโดยเฉพาะ หรือหมายถึง เกณฑ์ที่กลุ่มหรือ สังคมใด สังคมหนึ่งกำหนดขึ้น เป็นบรรทัดฐาน หรือเป็นสากล ซึ่งคำนี้เป็นหัวใจสำคัญในความหมายของคุณภาพชีวิต ตามข้อความข้างต้น” นอกจากนี้แล้วยังมีนักวิชาการหลายท่านที่ได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตไว้

3.2 แนวคิดความจำเป็นพื้นฐาน

หลักการและแนวคิดเรื่องความจำเป็นพื้นฐานในเบื้องต้น คือ ในฐานะที่ประชาชนทุกคนที่เกิดเป็นคนไทยควรจะมีคุณภาพชีวิตขั้นต่ำอย่างไรบ้าง โดยความหมายของคุณภาพชีวิตตามแนวความจำเป็นพื้นฐาน หมายถึง การดำรงชีวิตของมนุษย์ในระดับที่เหมาะสมตามความจำเป็นพื้นฐานในสังคมหนึ่งๆ ในช่วงเวลาหนึ่ง หรือคุณภาพชีวิตจะดี ถ้าครอบครัวหรือชุมชนได้บรรลุเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน โดยความจำเป็นพื้นฐาน หมายถึง

- 1) ความต้องการพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์แต่ละคน ในสังคม
- 2) สิ่งจำเป็นต่อการครองชีพพื้นฐานของบุคคล หรือเป็นความต้องการพื้นฐานขั้นต่ำของชุมชน
- 3) ความต้องการขั้นต่ำที่ประชาชนทุกคนหรือชุมชน ควรจะมีหรือควรจะเป็น

4) ความต้องการต่ำสุดที่จะทำให้คุณภาพชีวิตของมนุษย์ดีขึ้นมาได้ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติสุขพอสมควร

ดังนั้น คณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติ จึงได้กำหนดเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ไว้ว่า “ความจำเป็นพื้นฐานขั้นต่ำสุดที่ทุกคนในชุมชนควรมีหรือควรจะเป็น ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เพื่อให้มีชีวิตที่ดีและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขตามสมควร (กระทรวงสาธารณสุข, 2539)”

3.3 องค์ประกอบและการวัดคุณภาพชีวิต

จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบและเกณฑ์การวัดคุณภาพชีวิตในประเทศไทย ผู้วิจัยพบว่า เกณฑ์ในการวัดคุณภาพชีวิต ส่วนใหญ่นั้นพิจารณาจากความพึงพอใจของคนต่อสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน เมื่อได้รับการตอบสนองในสิ่งที่ตนเองต้องการ ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งความต้องการทางด้านวัตถุและจิตใจ

สำหรับในประเทศไทยนั้น ผู้วิจัยพบว่า มีหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ และนักวิชาการหลายท่านได้ทำการศึกษาองค์ประกอบและเกณฑ์การวัดคุณภาพชีวิตไว้มากมาย ทั้งนี้การนำเกณฑ์การวัดคุณภาพชีวิตไปใช้นั้น จะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย พื้นที่วิจัย วัตถุประสงค์ และประโยชน์ในการนำไปใช้งาน ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมไว้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตคนไทย

หน่วยงานที่รับผิดชอบ	เครื่องชี้วัด	องค์ประกอบจำนวน/ ตัวชี้วัด	วัตถุประสงค์หลักและการใช้ประโยชน์
1. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)	เครื่องชี้วัดภาวะสังคม (Social Indicators)	9 องค์ประกอบ (หมวด) 55 ตัวชี้วัด 1. ประชากร 2. สาธารณสุข 3. การศึกษา 4. เศรษฐกิจสังคม 5. สวัสดิการสังคม 6. การมีงานทำ 7. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน 8. สถาบันครอบครัว 9. ภาวะมลพิษ	- หน่วยวิเคราะห์ระดับบุคคลและครอบครัว - เสนอเป็นหน่วยงานประจำปีในภาพรวมและรายภาค - ใช้ในปี พ.ศ. 2518 (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3)
2. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.)	ดัชนีการศึกษา	8 องค์ประกอบ (กลุ่ม) 132 ดัชนี 973 ดัชนีย่อย 1. ระดับก่อนประถมศึกษา 2. ระดับประถมศึกษา 3. ระดับมัธยมศึกษา 4. ระดับมัธยมปลาย 5. ระดับอุดมศึกษา 6. ระดับอาชีวศึกษา 7. การศึกษานอกระบบ 8. ดัชนีที่เกี่ยวข้อง	- หน่วยวิเคราะห์ระดับสถานศึกษา - จัดทำและนำเสนอเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย - ใช้ในปี 2527 (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฯ ฉบับที่ 5) - ข้อมูลทั้งประเทศ แต่เน้นเฉพาะด้านการศึกษา

ตารางที่ 1 (ต่อ)

หน่วยงานที่ รับผิดชอบ	เครื่องชี้วัด	องค์ประกอบจำนวน/ ตัวชี้วัด	วัตถุประสงค์หลักและการ ใช้ประโยชน์
3. กรมพัฒนาชุมชน กระทรวง มหาดไทย	ข้อมูลความจำเป็น พื้นฐาน (จปฐ.)	8 องค์ประกอบ (หมวด) 39 ตัวชี้วัด 1. สุขภาพดี 2. มีบ้านอยู่อาศัย 3. ศึกษาด้วนทั่ว 4. ครอบครัวสุขภาพ 5. รายได้มาก 6. อยากร่วมพัฒนา 7. พาสู่คุณธรรม 8. บำรุงสิ่งแวดล้อม * ในปี 2545 – 2549 ปรับเปลี่ยนเพียง 6 องค์ประกอบ (หมวด) 37 ตัวชี้วัด 1. สุขภาพดี 2. มีบ้านอาศัย 3. ฝึกฝนศึกษา 4. รายได้ก้าวหน้า 5. ปลุกฝังค่านิยม 6. ร่วมใจพัฒนา	- หน่วยวิเคราะห์ระดับบุคคล และครอบครัว - เสนอเป็นรายหมู่บ้านจนถึง ระดับประเทศ เป็นรายงาน ประจำปี - ใช้ในปี 2525 (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมฯ ฉบับที่ 5) - ข้อมูลทั้งประเทศ ยกเว้นใน เขตเทศบาลและกรุงเทพ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

หน่วยงานที่ รับผิดชอบ	เครื่องชี้วัด	องค์ประกอบจำนวน/ ตัวชี้วัด	วัตถุประสงค์หลักและการ ใช้ประโยชน์
4. สำนักงานสถิติ แห่งชาติ (สสช.)	เครื่องชี้ภาวะ เศรษฐกิจและสังคม Economic and Social Index)	11 องค์ประกอบ (สาขา) 89 ตัวชี้วัด 1. ประชากร 2. แรงงาน 3. เศรษฐกิจ 4. งบประมาณ 5. เกษตร 6. การศึกษา 7. สาธารณสุข 8. รายได้-รายรับ 9. การขนส่งและ คมนาคม 10. การเงินการธนาคาร 11. บัญชีรายได้ประจำ ชาติ	- หน่วยวิเคราะห์ระดับบุคคล และครัวเรือน - นำเสนอรายจังหวัดและ ภาพรวมทั่วประเทศ - มีการปรับปรุงตัวชี้วัดเป็น ระยะ ๆ - ใช้ในปี 2530 (แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมฯ ฉบับ ที่ 6)
5. กรุงเทพมหานคร	ตัวชี้วัดคุณภาพชีวิต และสังคม	มี 5 องค์ประกอบ (ด้าน) 47 ตัวชี้วัด (ตัวบ่งชี้) 1. สิ่งแวดล้อม 2. เศรษฐกิจ 3. สังคม 4. สุขภาพ 5. จิตใจ	- หน่วยวิเคราะห์ระดับ บุคคลและครอบครัว - ปรับปรุงจาก จปฐ. และ UNICEF - ใช้เฉพาะชุมชนแออัดที่มี กรรมการชุมชน แต่ขาด ความต่อเนื่อง - ใช้ในปี 2532 (แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมฯ ฉบับที่ 6)

ตารางที่ 1 (ต่อ)

หน่วยงานที่ รับผิดชอบ	เครื่องชี้วัด	องค์ประกอบจำนวน/ ตัวชี้วัด	วัตถุประสงค์หลักและการ ใช้ประโยชน์
6. สภาองค์กรพัฒนา เด็กและเยาวชน	สภาวะความต้องการ พื้นฐานและบริการ สำหรับเด็ก	7 ด้าน 1. โภชนาการและ สุขภาพ 2. ความแข็งแรงของ ร่างกาย 3. การพัฒนาด้าน สติปัญญา 4. การศึกษา จิตใจ อารมณ์ และสังคม 5. วัฒนธรรม 6. การเตรียมเข้าสู่อาชีพ 7. สิทธิหน้าที่พื้นฐาน ด้านการเมือง/ปกครอง	- หน่วยวิเคราะห์ระดับบุคคล - ใช้เกณฑ์มาตรฐานสากล ตามสิทธิเด็กและความ ต้องการพื้นฐาน - ใช้ในปี 2533 (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมฯ ฉบับที่ 6) - ข้อมูลเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย เด็ก
7. กระทรวง สาธารณสุข	ตัวชี้วัดสถานภาพ งานอนามัย แม่และเด็ก	7 ดัชนี เช่น การดูแลก่อนคลอด การดูแลหลังคลอด อัตราการตายของเด็ก แรกเกิด อัตราการตาย ของมารดา เป็นต้น	- หน่วยวิเคราะห์ระดับบุคคล - นำเสนอเป็นรายตำบล - ใช้ในปี 2534 เป็นข้อมูล พื้นฐานทั้งประเทศเฉพาะ กลุ่มแม่และเด็ก
8. กระทรวง สาธารณสุข	ตัวชี้วัดสุขภาพดีถ้วน หน้า	3 กลุ่ม 17 หมวด 24 เกณฑ์ เช่น การสาธารณสุขมูล ฐาน การเข้าถึงบริการ ของรัฐ การป้องกันโดย ชุมชน เป็นต้น	- หน่วยวิเคราะห์ระดับบุคคล - นำเสนอเป็นรายตำบลและ จังหวัด - ใช้ในปี 2535 เป็นข้อมูลทั้ง ประเทศเฉพาะด้าน สาธารณสุข

ตารางที่ 1 (ต่อ)

หน่วยงานที่รับผิดชอบ	เครื่องชี้วัด	องค์ประกอบจำนวน/ตัวชี้วัด	วัตถุประสงค์หลักและการใช้ประโยชน์
9. กระทรวงสาธารณสุข	การพึ่งตนเองทางสาธารณสุขพื้นฐานในหมู่บ้าน	มี 8 หมวด 22 เครื่องชี้วัด เช่น การมีองค์กรหมู่บ้าน การถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี การมีข้อมูลข่าวสาร การดูแลตนเอง เป็นต้น	- หน่วยวิเคราะห์ระดับบุคคล - นำเสนอเป็นรายตำบลและจังหวัด - ใช้ในปี 2535 (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฯ ฉบับที่ 7) เป็นข้อมูลทั้งประเทศ เฉพาะด้านสาธารณสุข
10. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (สปช.)	ตัวบ่งชี้การพัฒนาเด็กและเยาวชน	7 องค์ประกอบ (ด้าน) 44 ตัวชี้วัดสำหรับเด็ก และ 66 ตัวชี้วัดสำหรับเยาวชน 1. ประชากร 2. โภชนาการ 3. สุขภาพกายและสุขภาพจิต 4. สติปัญญาและความสามารถพื้นฐาน 5. การมีงานทำและเตรียมอาชีพ 6. สังคม วัฒนธรรม จริยธรรม 7. การบริหารและงบประมาณ	- หน่วยวิเคราะห์ระดับบุคคลและครอบครัว - ใช้ในปี 2537 (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฯ ฉบับที่ 7) เป็นภาพรวมเฉพาะกลุ่มเป้าหมายเด็กและเยาวชน

ตารางที่ 1 (ต่อ)

หน่วยงานที่ รับผิดชอบ	เครื่องชี้วัด	องค์ประกอบจำนวน/ ตัวชี้วัด	วัตถุประสงค์หลักและการ ใช้ประโยชน์
11. กรม ประชาสงเคราะห์	เครื่องชี้วัดคุณภาพ ชีวิตชาวเขา	10 กลุ่ม 59 ตัวชี้วัด 1. การตั้งถิ่นฐาน 2. การเมืองการปกครอง 3. สภาพพื้นฐาน 4. แหล่งน้ำ 5. ผลผลิต 6. รายได้ 7. การศึกษา 8. วัฒนธรรม 9. ยาเสพติด 10. ความด้อยโอกาส ทางสังคม	- หน่วยวิเคราะห์ระดับบุคคล และชุมชน - การนำเสนอตาม กลุ่มเป้าหมาย - ใช้ในปี 2538 (แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมฯ ฉบับ ที่ 7) เป็นข้อมูลเฉพาะ กลุ่มเป้าหมายชาวเขา
12. กรม ประชาสงเคราะห์	เครื่องชี้วัดครอบครัว ผาสุก	4 หมวด 20 ตัวชี้วัด (ปรับปรุงจาก จปฐ.) 1. องค์ประกอบของ ครอบครัว 2. ความอบอุ่น 3. การพึ่งตนเองได้ 4. การเข้าถึงบริการรัฐ	- หน่วยวิเคราะห์ระดับบุคคล - การนำเสนอเป็นรายชุมชน - ใช้ในปี 2538 เป็นข้อมูล ทั้งประเทศแต่เน้นเฉพาะ ด้านครอบครัว

ตารางที่ 1 (ต่อ)

หน่วยงานที่รับผิดชอบ	เครื่องชี้วัด	องค์ประกอบจำนวน/ ตัวชี้วัด	วัตถุประสงค์หลักและการใช้ประโยชน์
13. สำนักโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP)	ดัชนีวัดความขัดสนรวม (Composite Index of Human Deprivation - IHD)	8 องค์ประกอบ 48 ตัวชี้วัด 1. รายได้ 2. สุขภาพ 3. การศึกษา 4. การจ้างงาน 5. ที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม 6. การสื่อสารและคมนาคม 7. การอุปโภคบริโภค 8. สถานภาพผู้หญิง	- หน่วยวิเคราะห์วัดระดับบุคคลและครัวเรือน - วัดความยากจนเชิงรายได้ (Income Poverty) และความขัดสนด้วยโอกาส (Non-Income Poverty) - ใช้ในปี 2542 (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฯ ฉบับที่ 8) ข้อมูลทั้งประเทศตามโครงการ
14. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)	ดัชนีอยู่ดีมีสุข (Composite Index)	มี 7 องค์ประกอบ 25 ตัวชี้วัด 1. สุขภาพอนามัย 2. ความรู้ 3. ชีวิตการทำงาน 4. รายได้และการกระจายรายได้ 5. สภาพแวดล้อม 6. ด้านชีวิตครอบครัว 7. การบริหารจัดการที่ดี	- หน่วยวิเคราะห์วัดระดับบุคคลครอบครัวและชุมชน - คัดเลือกจากตัวชี้วัดเดิมเสนอเป็น 3 ช่วง คือ ก่อนวิกฤต (2535-2539) ระหว่างวิกฤต (2540-2541) และหลังวิกฤต (2542-2544) - ใช้ในปี 2545 - ข้อมูลทั้งประเทศ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

หน่วยงานที่รับผิดชอบ	เครื่องชี้วัด	องค์ประกอบจำนวน/ตัวชี้วัด	วัตถุประสงค์หลักและการใช้ประโยชน์
15. สำนักโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP)	ดัชนีความก้าวหน้าของมนุษย์ (Human Achievement Index-HAI)	8 องค์ประกอบ 40 ตัวชี้วัด 1. สุขภาพ 2. การศึกษา 3. การทำงาน 4. รายได้ 5. อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม 6. ชีวิตครอบครัวและชุมชน 7. การคมนาคมและการสื่อสาร 8. การมีส่วนร่วม	- หน่วยวิเคราะห์ระดับบุคคล ครัวเรือนและชุมชน - คัดเลือกจากตัวชี้วัดเชิงเปรียบเทียบระหว่างจังหวัด รายงานใน Human Development Report - ใช้ในปี 2546
16. สำนักโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP)	ความก้าวหน้าของการพัฒนาตามเป้าหมาย (Millennium Development Goals – MDG)	8 องค์ประกอบ 48 ตัวชี้วัด 1. การขจัดความยากจนและหิวโหย 2. การสำเร็จการศึกษาขั้นประถมศึกษา 3. การส่งเสริมความเท่าเทียมกันระหว่างเพศ (การส่งเสริมบทบาทของสตรี) 4. การลดอัตราการตายของเด็ก 5. การพัฒนาสุขภาพของสตรีมีครรภ์ 6. การป้องกันโรคเอดส์ มาเลเรีย และโรคติดต่ออื่นๆ	- หน่วยวิเคราะห์ระดับประเทศสมาชิก UN 189 ประเทศ - ปัจจุบันอยู่ระหว่างการประเมินสถานการณ์ของประเทศไทย ตามเป้าหมายโดยเลือกจังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นพื้นที่นำร่อง - ใช้ในปี 2546 ต้องรายงานทุกๆ 3-5 ปี

ตารางที่ 1 (ต่อ)

หน่วยงานที่ รับผิดชอบ	เครื่องชี้วัด	องค์ประกอบ/ จำนวนตัวชี้วัด	วัตถุประสงค์หลักและ การใช้ประโยชน์
		7. การรักษาสิ่งแวดล้อม อย่างยั่งยืน 8. การพัฒนาความ ร่วมมือระหว่างประเทศ	-
17. กระทรวง สาธารณสุข	ตัวชี้วัดการปฏิบัติงาน กับกลุ่มเป้าหมาย	6 องค์ประกอบ 45 ตัวชี้วัด 1. สุขภาพ 2. การศึกษา 3. รายได้ 4. ที่อยู่อาศัยและ สิ่งแวดล้อม 5. ครอบครัวและชุมชน 6. การมีส่วนร่วม	- ใช้ในปี 2548
18. กระทรวงการพัฒน สังคมและความ มั่นคงของมนุษย์	ตัวชี้วัดความมั่นคง ของมนุษย์	11 องค์ประกอบ 35 ดัชนี 70 ตัวชี้วัด 1. สุขภาพ 2. อาหาร 3. การศึกษา 4. ศาสนาและความเชื่อ 5. ที่อยู่อาศัย 6. สิ่งแวดล้อม 7. ส่วนบุคคล 8. ชุมชน 9. ครอบครัว 10. เศรษฐกิจ 11. การเมือง	- หน่วยวิเคราะห์ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน - ใช้มิติพิจารณา 3 ด้าน ได้แก่ การถูกริดรอนสิทธิ การขาดโอกาส และการ ถูกคุกคาม - ใช้ในปี 2548

ตารางที่ 1 (ต่อ)

หน่วยงานที่ รับผิดชอบ	เครื่องชี้วัด	องค์ประกอบ/ จำนวนตัวชี้วัด	วัตถุประสงค์หลักและ การใช้ประโยชน์
19. กระทรวงการพัฒนา สังคมและความ มั่นคงของมนุษย์	ดัชนีคุณภาพชีวิตคน ไทย	11 องค์ประกอบ 60 ดัชนี 1. สุขภาพ 2. การศึกษา 3. ที่อยู่อาศัย 4. สิ่งแวดล้อม 5. รายได้ 6. การทำงาน 7. จริยธรรม 8. ครอบครัว 9. ความปลอดภัย 10. คมนาคมและการ สื่อสาร 11. การมีส่วนร่วม	- ให้นปี 2548

4. วิธีการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ จะทำการศึกษาเฉพาะเขตควบคุมมลพิษ 3 พื้นที่ ตัวอย่าง ที่ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกพื้นที่ตัวอย่างแบบเจาะจง จากเขตควบคุมมลพิษ จำนวนทั้งหมด 18 พื้นที่ สรุปได้เป็น 3 พื้นที่ตัวอย่าง ดังนี้

- 1) พื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
- 2) พื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร
- 3) พื้นที่อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

โดยผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมและศึกษาข้อมูลทุติยภูมิของแต่ละพื้นที่ และทำการพิจารณาคัดเลือกพื้นที่ตัวอย่างแบบเจาะจง โดยพิจารณาจากประเด็นสำคัญ ดังนี้

- 1) เป็นพื้นที่ที่มีลักษณะทางกายภาพไม่แตกต่างกันมาก
- 2) เป็นพื้นที่ที่มีกฎระเบียบทางสิ่งแวดล้อม และเงื่อนไขในการประกาศเป็นเขตควบคุมมลพิษไม่แตกต่างกันมาก
- 3) ลักษณะของปัญหามลพิษที่พบในแต่ละพื้นที่ไม่แตกต่างกันมาก
- 4) มีที่ตั้งของแต่ละพื้นที่กระจายอยู่ในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทย

ตารางที่ 2 คุณลักษณะของพื้นที่ตัวอย่าง 3 พื้นที่

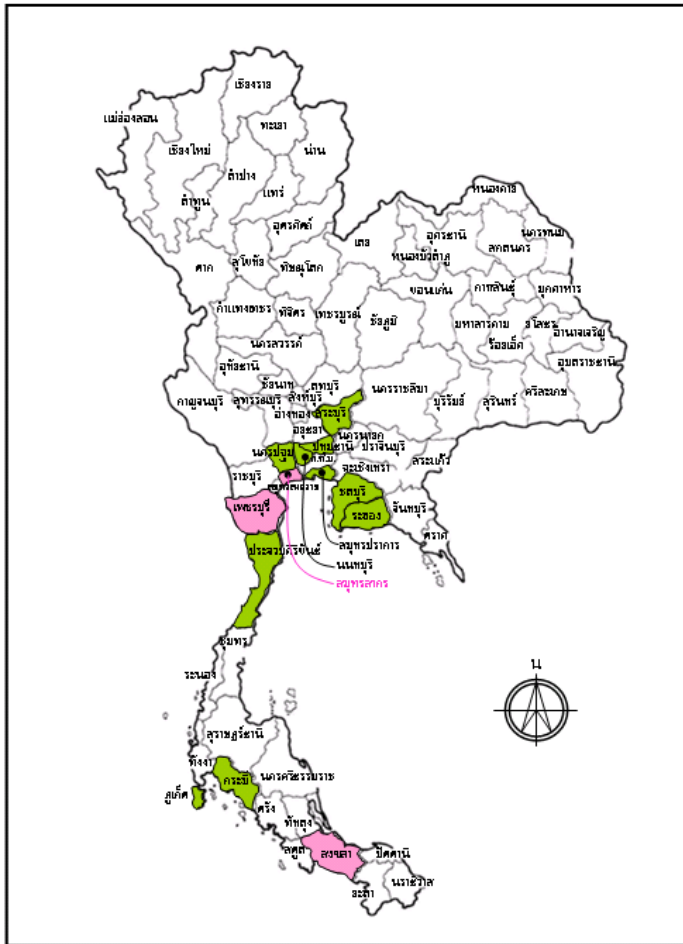
พื้นที่ตัวอย่าง	ชุมชนตัวอย่าง	ภูมิภาคของประเทศไทย	ปัญหามลพิษที่พบในพื้นที่	
			ปัญหา	แหล่งที่มาของปัญหา
1. อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา	- มงคลประชา - จันทวีโรจน์ - พุ่งเส้า - วัดหาดใหญ่ใน	ภาคใต้	- ขยะมูลฝอย - น้ำเสีย	- โรงงานอุตสาหกรรม - ชุมชน
2. จังหวัดสมุทรสาคร	- คลองครุ ต.ท่าทราย อ.เมือง - คลองปึกนก ต.ท่าทราย อ.เมือง - บ้านใหม่ ต.บ้านบ่อ อ. เมือง - บางไทรัด ต.บางไทรัด อ. เมือง	ภาคกลาง	- ขยะมูลฝอย - น้ำเสีย	- โรงงานอุตสาหกรรม - ชุมชน
3 อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี	- ศาลเจ้าตึก ต. บ้านแหลม - หัวไชด์ ต. บางขุนไทร - ดอนผิงแดด ต. บางขุนไทร - ปากทะเล ต. ปากทะเล	ภาคตะวันตก	- ขยะมูลฝอย - น้ำเสีย	- ชุมชน - การเกษตร - อุตสาหกรรม - สัตว์เลี้ยง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตัวอย่างตามที่กำหนด ตั้งแต่ ปีขึ้นปี 1 ประกอบด้วย กลุ่มหลัก ดังนี้ 2

- 1) ประชาชน หมายถึง ประชาชนทั่วไปที่อาศัย / ทำงานอยู่ในพื้นที่ตัวอย่าง มีอายุ 20-60 ปี และเป็นหัวหน้าครัวเรือน หรือคู่สมรสของหัวหน้าครัวเรือน หรือผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในครัวเรือน

2) ผู้นำชุมชน หมายถึง ผู้ที่มีศักยภาพต่อการชักนำความคิดเห็น
 ความเห็นของประชาชน ในชุมชน ไปสู่การตัดสินใจและการแก้ไขปัญหาของชุมชน
 ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่น/ท้องที่ ผู้รู้ในชุมชน และข้าราชการในท้องถิ่น

จากนั้นได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยจัดการสนทนากลุ่ม จำนวนทั้งหมด 12 กลุ่ม
 จำนวนตัวอย่างกลุ่มละ 6 คน รวมจำนวนตัวอย่างทั้งหมด 72 คน กระจายแยกตาม
 พื้นที่ตัวอย่าง 3 พื้นที่ ในแต่ละพื้นที่ จัดการสนทนากลุ่ม จำนวน 4 กลุ่ม (จำนวน
 ตัวอย่าง 24 คน) ประกอบด้วย กลุ่มประชาชน 2 กลุ่ม และกลุ่มผู้นำชุมชน 2 กลุ่ม

ภาพที่ 1 เขตควบคุมมลพิษที่คัดเลือกเป็นพื้นที่ตัวอย่าง พื้นที่ 3 จากทั้งหมด 18 พื้นที่

5. อภิปรายผลการศึกษา

ผลการสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 72 คน ที่อาศัยอยู่ในเขตควบคุมมลพิษ 3 พื้นที่ คือ พื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร, พื้นที่อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี และพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม จำนวนทั้งหมด 12 กลุ่ม (กลุ่มละ 6 คน) แบ่งเป็น กลุ่มประชาชน 6 กลุ่ม และกลุ่มผู้นำชุมชน 6 กลุ่ม พบว่า ทุกคนมีความเข้าใจต่อคำว่า “คุณภาพชีวิต” เป็นอย่างดี โดยคุณภาพชีวิตในมุมมองของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตควบคุมมลพิษ สรุปว่าคือ “การมีความเป็นอยู่ที่ดี อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี สุขภาพร่างกายแข็งแรง ไม่เจ็บป่วย มีสังคมที่ดี หน้าที่การงานดี มั่นคง และมีเงินใช้เพียงพอ” ซึ่งจะเห็นว่าไม่ได้แตกต่างจากที่นักวิชาการทั้งหลายได้ให้ความหมายเอาไว้

“การมีชีวิตที่ดี กินดี อยู่ดี อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี อากาศดี การงานดี ไร้โรคภัย” (ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มประชาชน จ. สมุทรสาคร)

“มีสุขภาพดี แข็งแรง ไม่เจ็บป่วย อยู่ในสถานที่ดี ไม่มีมลพิษ มีรายได้แน่นอน” (ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มผู้นำชุมชน จ. สมุทรสาคร)

“สุขภาพดี มีหน้าที่การงานดี พร้อมในทุกด้าน ทั้งด้านอุปโภคบริโภค” (ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มประชาชน อ. บ้านแหลม)

“อยู่ในชุมชนที่มีสิ่งแวดล้อมดี อากาศดี ไม่มีมลพิษ มีปัจจัย 5 ครบ” (ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มผู้นำชุมชน อ. บ้านแหลม)

“กินดี อยู่ดี มีความสุข ค่าครองชีพไม่สูงมาก รายได้เพียงพอ เดินทางสะดวก” (ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มประชาชน อ. หาดใหญ่)

“สุขภาพแข็งแรง สิ่งอยู่ในสถานที่ดี ไม่มีมลพิษ มีรายได้แน่นอน” (ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มผู้นำชุมชน อ. หาดใหญ่)

เมื่อสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับ “ปัจจัยชีวิตการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนในพื้นที่” พบว่า สามารถจำแนกปัจจัยชีวิตคุณภาพ

ชีวิต ออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านที่อยู่อาศัย, ด้านสภาพเศรษฐกิจ, ด้านสภาพสังคม, ด้านสภาพแวดล้อม และด้านสุขภาพอนามัย

โดยกลุ่มตัวอย่างกล่าวถึง **ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม** มากที่สุด (รายละเอียดความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ดังตารางที่ 6) และสรุปตัวชี้วัดได้ 7 ตัว ดังนี้ สภาพแวดล้อมในชุมชน ไม่ถูกรบกวนจากมลพิษ, ความเพียงพอของปริมาณน้ำดื่ม-น้ำใช้ ในครัวเรือน, คุณภาพของน้ำดื่ม-น้ำใช้ ในครัวเรือน, คุณภาพอากาศบริเวณที่อยู่อาศัย, ระบบจัดการน้ำเสียของบริเวณ ที่อยู่อาศัย, ระบบการจัดเก็บขยะมูลฝอย / กากของเสียอย่างถูกต้อง และการจราจรในชุมชนสะดวกไม่ติดขัด (ดังตารางที่ 8)

ปัจจัยรองลงมาที่กลุ่มตัวอย่างกล่าวถึง คือ **ปัจจัยด้านสุขภาพอนามัย** (รายละเอียดความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง ดังตารางที่ 7) ซึ่งสามารถสรุปตัวชี้วัดได้ 6 ตัว ดังนี้ สุขภาพของหัวหน้าครัวเรือน, สุขภาพของสมาชิกในครัวเรือน, สถานที่ตั้งของสถานพยาบาล, การให้บริการของสถานพยาบาล, สมาชิกในครัวเรือนได้กินอาหาร ที่ถูกสุขลักษณะ และสมาชิกในครัวเรือนไม่ติดสุรา หรือยาเสพติด

สำหรับ **ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย** (รายละเอียดความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง ดังตารางที่ 3) สรุปเป็นตัวชี้วัดได้ 5 ตัว ดังนี้ สถานที่ตั้งที่อยู่อาศัย มีความมั่นคงถาวร, ขนาดที่อยู่อาศัย เมื่อเทียบกับสมาชิกครัวเรือน, สภาพแวดล้อมบริเวณที่อยู่อาศัย สะอาดและถูกสุขลักษณะ, เครื่องอำนวยความสะดวกในครัวเรือน (เช่น โทรศัพท์วิทยุ เครื่องซักผ้า ตู้เย็น โทรทัศน์ ฯลฯ) และจำนวนที่อยู่อาศัยในชุมชนไม่หนาแน่น และแออัดจนเกินไป

ในขณะที่ **ปัจจัยด้านสภาพสังคม** (รายละเอียดความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง ดังตารางที่ 5) สรุปตัวชี้วัดได้ 5 ตัว ดังนี้ ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านในชุมชน, ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (มีการป้องกันอุบัติภัยอย่างถูกต้อง), จำนวนคนต่างถิ่นหรือต่างชาติไม่ย้ายเข้ามาอยู่ในชุมชนมากเกินไป, เด็กในครัวเรือนได้รับการศึกษาในภาคบังคับ 9 ปี และครอบครัวมีความอบอุ่น

ส่วน **ปัจจัยด้านสภาพเศรษฐกิจ** (รายละเอียดความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง ดังตารางที่ 2) สรุปตัวชี้วัดได้ 3 ตัว ดังนี้ อาชีพที่ทำอยู่ในปัจจุบัน, รายได้จากอาชีพที่ทำอยู่ในปัจจุบัน และการเก็บออมเงินไว้ใช้ในอนาคต

จากนั้น ทำการสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับ **“สิ่งที่ต้องการให้พัฒนาปรับปรุง เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น”** พบว่า **ด้านสภาพแวดล้อม** ยังคงเป็นประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างกล่าวถึงมากที่สุด โดยส่วนใหญ่ต้องการให้ “ควบคุมคุณภาพของสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้สะอาด อากาศดี ไม่มีมลพิษรบกวน” (รายละเอียดความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ดังตารางที่ 6) อย่างไรก็ตาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างยังได้แสดงความคิดเห็นต่อสิ่งที่ต้องการให้พัฒนาปรับปรุงใน 4 ด้านที่เหลือ คือ ด้านสุขภาพอนามัย, ด้านที่อยู่อาศัย, ด้านสภาพสังคม และด้านสภาพเศรษฐกิจ ตามลำดับ (รายละเอียดความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ดังตารางที่ 3-7)

ตารางที่ 3 ความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย และสิ่งที่ต้องการให้พัฒนาเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัยที่ชี้วัดว่ามีคุณภาพชีวิตที่ดี	สิ่งที่ต้องการให้พัฒนาด้านที่อยู่อาศัย
ขนาดใหญ่ จังหวัดสงขลา - มีบ้านเป็นของตนเองไม่ต้องเช่าอยู่ - ขนาดบ้านไม่เล็กจนเกินไป - ที่อยู่อาศัยต้องสะอาด - ไม่มีปัญหาน้ำท่วมขังบ่อย - มีเครื่องอำนวยความสะดวกในครัวเรือน - จำนวนที่อยู่อาศัยไม่ต้งชิดกันจนแออัดเกินไป - แบ่งโซนที่อยู่อาศัย	ขนาดใหญ่ จังหวัดสงขลา - มีระบบสาธารณูปโภคที่ดี - มีการป้องกันและแก้ไขเวลาเกิดปัญหาน้ำท่วม - จัดโซนที่อยู่อาศัย ให้ไม่แออัดกันจนเกินไป/ แบ่งโซนที่อยู่อาศัยโซนสีเขียว และโซนเลี้ยงสัตว์

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัยที่ชี้วัดว่ามีคุณภาพชีวิตที่ดี	สิ่งที่ต้องการให้พัฒนาด้านที่อยู่อาศัย
จังหวัดสมุทรสาคร - ที่อยู่อาศัยมั่นคง - มีบ้าน มีรถที่พร้อม เป็นของตนเอง - มีที่อยู่ที่ดี สะดวกสบาย ไม่คับแคบ - อยู่ในชุมชนที่ดี อากาศดี ไม่มีมลพิษ/ไม่มีมลพิษ อากาศดี - ถนนหนทางสะดวก - สาธารณูปโภคเพียงพอ ได้แก่ ถนน หนทาง, น้ำประปา, ไฟฟ้า - มีเครื่องใช้ในครัวเรือนที่จำเป็นครบครัน - จำนวนบ้านในชุมชนไม่แน่นแออัดเป็นสลัม	จังหวัดสมุทรสาคร - สนับสนุนให้ประชาชนมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง - ทางโรงงานต้องมีความจริงจังในการควบคุม และแก้ไขปัญหามลพิษของตนเอง - ดูแลแก้ไขปัญหามลพิษไม่ให้มีผลกระทบต่อบริเวณที่อยู่อาศัยและชุมชน - จัดให้มีสาธารณูปโภคเพียงพอกับคนในชุมชน ได้แก่ ถนนหนทาง, น้ำประปา, ไฟฟ้า - บริหารจัดการโซนที่อยู่อาศัยให้เป็นสัดส่วน ไม่แออัด
บ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี - เป็นเจ้าของบ้าน/มีบ้านเป็นของตนเอง - ขนาดครอบครัวพอดี พ่อ แม่ ลูก/ขนาดครอบครัวเล็ก ไม่ใช่ครอบครัวใหญ่จนเกินไป - จำนวนสมาชิกเหมาะสมกับที่อยู่อาศัย - ที่อยู่อาศัยต้องสะอาด - อยู่ในสถานที่ที่มีอากาศดี ไม่มีมลพิษ - สภาพที่อยู่อาศัยสะดวก สบาย/ไม่ไกลจากตัวเมืองมากนัก - มีเครื่องอำนวยความสะดวกในครัวเรือนครบถ้วน - สภาพที่อยู่อาศัยไม่แออัดจนเกินไป	บ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี - มีระบบสาธารณูปโภคที่ดี - ปรับปรุงสภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์ให้ดีขึ้นและสะอาด - มีการจัดโซน บริเวณที่อยู่อาศัย ให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี

ตารางที่ 4 ความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านสภาพเศรษฐกิจ และสิ่งที่ต้องการให้พัฒนา
เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

ปัจจัยด้านสภาพเศรษฐกิจ ที่ชี้วัดว่ามีคุณภาพชีวิตที่ดี	สิ่งที่ต้องการให้พัฒนา ด้านสภาพเศรษฐกิจ
หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา - มีอาชีพที่มั่นคง สร้างรายได้ให้ครอบครัว ทำให้กินดีอยู่ดี - มีรายได้บุคคลที่มั่นคงและเพียงพอ - ส่งเสริมอาชีพและเศรษฐกิจในชุมชน - ปรับค่าครองชีพให้เหมาะสม - ไม่มีภาระหนี้สิน - มีเงินออมไว้ใช้ยามขัดสน	หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา - อบรมอาชีพ เพื่อให้มีรายได้ และพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน - ส่งเสริมให้คนในชุมชนมีงานทำ - ส่งเสริมอาชีพด้านการท่องเที่ยว - ควบคุมราคาสินค้าที่ใช้ในชีวิตประจำวันไม่ให้สูงเกินไป - ส่งเสริมให้มีการออมในทุกครัวเรือน
จังหวัดสมุทรสาคร - คนมีงานทำ ไม่ตกงาน หรือว่างงาน - มีหน้าที่การงานที่มั่นคง/การงานมั่นคง/การงานดี - มีรายได้สูง/รายได้ดี/มีรายได้อยู่ดีกินดี - รายได้มั่นคง/รายได้แน่นอน/มีเงินเดือนใช้/มีรายได้เลี้ยงชีพ/ทำให้คนมีรายได้มีอาชีพ - เศรษฐกิจในชุมชนดี คนในชุมชนมีงานทำ - ไม่เป็นหนี้เป็นสิน - มีเงินเก็บไว้ยามแก่เฒ่า	จังหวัดสมุทรสาคร - ให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารเงินในครัวเรือนและส่งเสริมให้มีการออม
บ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี - มีอาชีพ หน้าที่การงานที่ดี และมั่นคง - มีฐานะการเงินที่ดี มีความพอเพียง/มีสภาพคล่องทางการเงิน - ไม่เป็นหนี้ - มีเงินเก็บไว้ใช้ในภายหลัง	บ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี - อบรมให้มีความรู้ สร้างรายได้ เพื่อให้ใช้ชีวิตในปัจจุบันดีขึ้น - ส่งเสริมให้กิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชน

ตารางที่ 5 ความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านสภาพสังคม และสิ่งที่ต้องการให้พัฒนา
เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

ปัจจัยด้านสภาพสังคมที่ชี้วัด ว่ามีคุณภาพชีวิตที่ดี	สิ่งที่ต้องการให้พัฒนาด้านสภาพสังคม
หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา - คนในชุมชนมีความสามัคคีกัน - เพื่อนบ้านช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่เห็นแก่ตัว - มีการติดต่อสื่อสารกันได้อย่างสะดวก - เด็กวัยรุ่นในชุมชนปฏิบัติตนดี/ ไม่มีกลุ่มวัยรุ่นซบถหรือ/ ก่อความสังคม/ไม่สร้างปัญหาให้สังคม - มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน - ไม่มีคนต่างถิ่นย้ายเข้ามาอยู่ในชุมชนจนมากเกินไป - เด็กทุกคนในชุมชนได้รับการศึกษาภาคบังคับ - ครอบครัวอบอุ่น / ครอบครัวสมบูรณ์	หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา - จัดกิจกรรมให้คนในชุมชนได้ทำร่วมกัน - ดูแลกลุ่มเด็กวัยรุ่นในชุมชนไม่ให้ก้าวร้าวและติดยา - ปราบปรามแหล่งอบายมุข การพนันและยาเสพติด - ควบคุมจำนวนคนย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ให้มีจำนวนเหมาะสม - สนับสนุนด้านการศึกษาให้เด็กในชุมชนทุกคน
จังหวัดสมุทรสาคร - คนในชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน - อยู่ในสังคมที่ดี มีความปลอดภัยในชีวิต/ มีความปลอดภัยในชีวิต/มีความปลอดภัยในชีวิต ไม่มีโจร ไม่มีขโมย ไม่มียาเสพติด - ไม่มีแรงงานต่างถิ่นและต่างชาติย้ายเข้ามาอยู่มากจนเกินไป - เด็กๆ ทุกคนได้เรียนหนังสือจนจบภาคบังคับ	จังหวัดสมุทรสาคร - โรงงานมีมาตรการที่ดีใส่ใจชุมชน มีความจริงใจกับชุมชน - จัดให้มีสายตรวจ เพื่อความปลอดภัยในชีวิต ไม่มียาเสพติด ไม่มีโจรขโมย - ควบคุมแรงงานต่างชาติที่ย้ายเข้ามาอยู่ในชุมชนให้ปฏิบัติตามกฎ - สนับสนุนทุนการศึกษาแก่เด็กในชุมชน

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ปัจจัยด้านสภาพสังคมที่ชี้วัดว่ามีคุณภาพชีวิตที่ดี	สิ่งที่ต้องการให้พัฒนาด้านสภาพสังคม
บ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี - คนในชุมชนมีการติดต่อสื่อสารกัน เพื่อรับรู้ข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว - มีระดับความปลอดภัยที่ดีในชุมชน/ปลอดภัยจากโจร ไม่มีผู้ร้าย - ไม่มีเด็กแว้นรวมกลุ่มกัน - เด็กๆ ได้รับการศึกษาทุกคน จนจบภาคบังคับ - คนในครอบครัวรักกัน/ครอบครัวอบอุ่น/มีพื้นฐานครอบครัวที่ดี	บ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี - ประชาชนชุมชนเป็นจุดศูนย์รวมของคนในชุมชน - มีการพัฒนาระบบเคเบิลทีวีชุมชน เพื่อรับข่าวสารได้มากขึ้น - ช่วยดูแลกลุ่มวัยรุ่นที่ติดยา คีคคะนอง ไม่ให้ก้าวร้าว - ดูแลควบคุมเยาวชนไม่ให้ติดยาเสพติด - บังคับใช้ตามกฎหมายมากขึ้น เพื่อความปลอดภัยของคนชุมชน - พัฒนาเทคโนโลยีด้านการศึกษาให้ก้าวหน้า

ตารางที่ 6 ความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม และสิ่งที่ต้องการให้พัฒนาเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่ชี้วัดว่ามีคุณภาพชีวิตที่ดี	สิ่งที่ต้องการให้พัฒนาด้านสภาพแวดล้อม
หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา - สะอาด ไม่มีมลพิษ ไม่สารเคมี - ไม่มีโรงงานตั้งอยู่ใกล้ชุมชนจนมากเกินไป - ไม่มีฝุ่น ละออง จากระถางที่วางผ่านในชุมชน - มีน้ำดื่ม น้ำใช้ที่สะอาด และเพียงพอ - มีการจัดเก็บขยะมูลฝอยที่ดี ไม่มีกลิ่นขยะรบกวน - ตั้งอยู่ในที่ที่เดินทางสะดวก มีถนนหนทางสะดวก - การจราจรในชุมชนไม่ติดขัด/คมนาคมสะดวก	หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา - ดูแลควบคุมสภาพแวดล้อมในชุมชนให้สะอาด และปลูกต้นไม้เพิ่ม - ดูแลควบคุมการก่อตั้งโรงงานไม่ให้ใกล้ชุมชนจนเกินไป - ปรับปรุงถนนในชุมชนให้เป็นถนนคอนกรีต/ลาดยาง/ปรับปรุงถนนที่ชำรุดให้ดี - ดูแลให้ชุมชนมีน้ำดื่ม น้ำใช้ที่สะอาดและเพียงพอ - มีระบบการจัดเก็บขยะมูลฝอยอย่างดี - บริหารการจราจรในชุมชนให้สะดวก

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ที่คิดว่ามีคุณภาพชีวิตที่ดี	สิ่งที่ต้องการให้พัฒนา ด้านสภาพแวดล้อม
จังหวัดสมุทรสาคร - สิ่งแวดล้อมดี ไม่มีมลพิษ/อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี ไม่มีมลพิษ - อากาศดี ไม่มีมลพิษ - มีน้ำดื่ม น้ำใช้ ที่สะอาด และเพียงพอ - มีระบบระบายน้ำดี ไม่ท่วมขัง - มีถังขยะในชุมชนให้เพียงพอ และเก็บขยะบ่อยขึ้น ไม่ปล่อยให้เน่า - มีรถยนต์สาธารณะให้บริการ สะดวกในการเดินทาง	จังหวัดสมุทรสาคร - คุณภาพของสิ่งแวดล้อม อากาศดี ไม่มีมลพิษ - หน่วยงานของรัฐควรให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหามลพิษ - ปรับคุณภาพของอากาศให้มีคุณภาพ ไม่มีมลพิษ - ควบคุมไม่ให้โรงงานปล่อยมลพิษออกมาสู่ชุมชน - ดูแล บริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมให้ / ดีกว่านี้ - ปรับปรุงด้านสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น โดยการปลูกต้นไม้ - ชื้อที่ดินรอบนิคมฯ แล้วจัดพื้นที่อาศัยให้ชุมชนย้ายออกไปอยู่ที่ใหม่
บ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี - สะอาด ไม่มีมลพิษ - ไม่มีฝุ่น ละออง - ไม่มีเสียงดังรบกวน / เสียงไม่ดังจนเกินไป - น้ำในคูคลองไม่เน่าเสีย - มีน้ำดื่ม น้ำใช้ ที่สะอาด และเพียงพอ - ไม่มีกองขยะเน่าเหม็นในชุมชน	บ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี - มีการควบคุมไม่ให้มีมลพิษรบกวน - ดูแลควบคุมไม่ให้มีปริมาณฝุ่นมากจนเกินไป - หน่วยงานให้ปลูกต้นไม้เพิ่มมากขึ้นในชุมชน - มีระบบการกำจัดน้ำเสียที่ดี - บริการน้ำดื่ม น้ำใช้ ที่มีคุณภาพและสะอาดให้กับชุมชน

ตารางที่ 7 ความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านสุขภาพอนามัย และสิ่งที่ต้องการให้พัฒนา
เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

ปัจจัยด้านสุขภาพอนามัย ที่ชี้วัดว่ามีคุณภาพชีวิตที่ดี	สิ่งที่ต้องการให้พัฒนา ด้านสุขภาพอนามัย
หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา - สุขภาพแข็งแรง/ร่างกายแข็งแรงดี - ไม่มีโรคภัย/ไม่เจ็บป่วย - มีสถานพยาบาลที่ใกล้ชุมชนและเพียงพอ - มีอาหารการกินที่ดี - ทุกคนในครอบครัวและเด็กๆ ในชุมชน ไม่ติดสุราและยาเสพติด	หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา - จัดให้มีบริการตรวจสุขภาพร่างกายฟรีแก่คนในชุมชน - จัดให้มีพื้นที่ออกกำลังกายในชุมชน - เพิ่มสถานพยาบาล และจำนวนเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอ - ให้ความรู้ถึงพิษภัยของสุราและยาเสพติดแก่คนในชุมชน
จังหวัดสมุทรสาคร - สุขภาพแข็งแรง/ร่างกายแข็งแรง - ไม่มีโรคภัย/ไม่เจ็บป่วย - ทุกคนในบ้านมีสุขภาพที่ดี/คนในชุมชนมีสุขภาพดี - มีสถานพยาบาลอยู่ใกล้บ้าน - มีอาหารการกินไม่ขาดแคลน - คนในบ้านไม่ติดเหล้า ไม่ติดยา	จังหวัดสมุทรสาคร - หาวิธีการแก้ไขไม่ให้มีสารพิษ และมลพิษในอากาศ เพื่อไม่ให้ส่งผลต่อสุขภาพร่างกายของคนในชุมชน - ดูแล/บริหารจัดการด้านสุขภาพของคนในชุมชนให้ดีกว่านี้ - จัดให้มีบริการตรวจสุขภาพร่างกายฟรีแก่คนในชุมชน - มีหมอมาตรวจดูแลสุขภาพของคนในชุมชน
บ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี - ต้องไม่มีโรคประจำตัว - สุขภาพดี ร่างกายแข็งแรง/สุขภาพร่างกายสมบูรณ์ - สุขภาพจิตใจดี ยิ้มแย้ม แจ่มใส - มีสถานพยาบาลอยู่ใกล้บ้าน เดินทางไปได้สะดวก - เจ้าหน้าที่พยาบาล และหมอ มีจำนวนเพียงพอต่อการให้บริการ	บ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี - การได้รับบริการที่รวดเร็ว และมีบริการนอกเวลา - มีสถานที่ออกกำลังกายให้กับชุมชนทุกชุมชน - จัดตั้งสถานพยาบาลในชุมชนเพิ่ม - เพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่พยาบาลและหมอให้เพียงพอ

ตารางที่ 8 สรุปปัจจัยชี้วัดคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตควบคุมมลพิษ

ปัจจัยชี้วัดคุณภาพชีวิต	
1. ด้านที่อยู่อาศัย (5 ตัวชี้วัด)	ประเมินค่าดัชนีคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตควบคุมมลพิษ
1.1 สถานที่ตั้งที่อยู่อาศัย มีความมั่นคงถาวร	
1.2 ขนาดที่อยู่อาศัย เมื่อเทียบกับสมาชิกครัวเรือน	
1.3 สภาพแวดล้อมบริเวณที่อยู่อาศัย สะอาดและถูกสุขลักษณะ	
1.4 เครื่องอำนวยความสะดวกในครัวเรือน (เช่น โทรศัพท์วิทยุ เครื่องซักผ้า ตู้เย็น โทรศัพท์ ฯลฯ)	
1.5 จำนวนที่อยู่อาศัยในชุมชนไม่หนาแน่น และแออัดจนเกินไป	
2. ด้านเศรษฐกิจ (3 ตัวชี้วัด)	
2.1 อาชีพที่ทำอยู่ในปัจจุบัน	
2.2 รายได้จากอาชีพที่ทำอยู่ในปัจจุบัน	
2.3 การเก็บออมเงินไว้ใช้ในอนาคต	
3. ด้านสังคม (5 ตัวชี้วัด)	
3.1 ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านในชุมชน	
3.2 ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (มีการป้องกันอุบัติภัยอย่างถูกวิธี)	
3.3 จำนวนคนต่างถิ่นหรือต่างชาติไม่ย้ายเข้ามาอยู่ในชุมชนมากเกินไป	
3.4 เด็กในครัวเรือนได้รับการศึกษาในภาคบังคับ 9 ปี	
3.5 ครอบครัวมีความอบอุ่น	
4. ด้านสภาพแวดล้อม (7 ตัวชี้วัด)	
4.1 สภาพแวดล้อมในชุมชน ไม่ถูกรบกวนจากมลพิษ	
4.2 ความเพียงพอของปริมาณน้ำดื่ม-น้ำใช้ ในครัวเรือน	
4.3 คุณภาพของน้ำดื่ม-น้ำใช้ ในครัวเรือน	
4.4 คุณภาพอากาศบริเวณที่อยู่อาศัย	
4.5 ระบบจัดการน้ำเสียของบริเวณ ที่อยู่อาศัย	
4.6 ระบบการจัดเก็บขยะมูลฝอย/กากของเสีย อย่างถูกต้อง	
4.7 การจราจรในชุมชนสะดวกไม่ติดขัด	
5. ด้านสุขภาพอนามัย (6 ตัวชี้วัด)	
5.1 สุขภาพของหัวหน้าครัวเรือน	
5.2 สุขภาพของสมาชิกในครัวเรือน	
5.3 สถานที่ตั้งของสถานพยาบาล	
5.4 การให้บริการของสถานพยาบาล	
5.5 สมาชิกในครัวเรือนได้กินอาหาร ที่ถูกสุขลักษณะ	
5.6 สมาชิกในครัวเรือนไม่ติดสุรา หรือยาเสพติด	

6. สรุปและข้อเสนอแนะ

คุณภาพชีวิตในมุมมองของประชาชนในเขตควบคุมมลพิษ คือ **“การมีความเป็นอยู่ที่ดี อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี สุขภาพร่างกายแข็งแรง ไม่เจ็บป่วย มีสังคมที่ดี หน้าที่การงานดี มั่นคง และมีเงินใช้เพียงพอ”** ซึ่งจะเห็นว่าไม่ได้แตกต่างจากที่นักวิชาการทั้งหลายได้ให้ความหมายเอาไว้

ปัจจัยชี้วัดคุณภาพของประชาชนในเขตควบคุมมลพิษ ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านที่อยู่อาศัย, ด้านสภาพเศรษฐกิจ, ด้านสภาพสังคม, ด้านสภาพแวดล้อม และด้านสุขภาพอนามัย โดยมีจำนวนตัวชี้วัดทั้งหมด 26 ตัว ปัจจัยด้านที่มีจำนวนตัวชี้วัดมากที่สุด คือ **ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม (7 ตัวชี้วัด)** เนื่องจากพื้นที่ตัวอย่างที่ทำการศึกษาเป็นพื้นที่ในเขตควบคุมมลพิษ กลุ่มตัวอย่างจึงให้ความสำคัญและคำนึงถึงปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมมากกว่าด้านอื่นๆ สำหรับปัจจัยรองลงมา คือ **ปัจจัยด้านสุขภาพอนามัย (6 ตัวชี้วัด), ด้านที่อยู่อาศัย (5 ตัวชี้วัด), ด้านสภาพสังคม (5 ตัวชี้วัด) และด้านสภาพเศรษฐกิจ (3 ตัวชี้วัด)** การที่กลุ่มตัวอย่างคำนึงถึงปัจจัยด้านเศรษฐกิจน้อยกว่าด้านอื่นๆ เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าว มีโรงงานอุตสาหกรรมจำนวนมาก มีการจ้างงาน และสร้างรายได้ให้กับประชาชนอยู่แล้ว (รายละเอียดของตัวชี้วัดดังตารางที่ 8)

ดังนั้น ในการประเมินค่าดัชนีคุณภาพชีวิตของประชาชนในแต่ละพื้นที่นั้น เพื่อให้ได้ค่าดัชนีคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมที่สุด จึงควรมีการศึกษาเชิงลึกถึงปัจจัยชี้วัดคุณภาพชีวิต ก่อนทำการประเมิน เนื่องจากในแต่ละพื้นที่มีลักษณะทางกายภาพและสภาพปัญหาที่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2548) *รายงานการศึกษาโครงการกำหนดตัวชี้วัดคุณภาพชีวิต*, กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานการพัฒนาศังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- เกื้อ วงศ์บุญสิน. (2538) *ประชากรกับการพัฒนา*, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมมลพิษ. (2555) *ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่องกำหนดเขตควบคุมมลพิษ*, จาก <http://www.pcd.go.th/download/regulation.cfm?task=s6> [ค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2554].
- กระทรวงเทคโนโลยีและการสื่อสาร สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2554) *ดัชนีชี้วัดที่สำคัญของประชากรและที่อยู่อาศัย สำนะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. 2533 และ พ.ศ. 2543 (ทัวราชอาณาจักร)*, จาก http://service.nso.go.th/nso/data/data/datao5_3.pdf [ค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2554].
- นิตยา ภูแสนธนาสาร. (2548) *กฎระเบียบทางสิ่งแวดล้อม*, กรุงเทพฯ: ภาควิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บุญสม หรรษาศิริพจน์. (2535) *คุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม*, กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- Berg, B. L. (2007) *Qualitative research methods for the social sciences* (6th ed.), Long Beach: California State University.
- Campbell, A. (1976) *Subjective measures of well-being*, American Psychologist.

- Sharma, R.C. (1988) The Meaning of Quality of Life, In R.C. Sharma, editor,
Population, resource, environment and quality of life, New Delhi:
Dhanpat Rai and Sons.
- World Health Organization. (1993) *WHOQOL study protocol*. WHO.